

16.11.2020

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta -seurantaryhmän kokous 4/2020

Aika Ma 16.11.2020 klo 9:00–11:00

Paikka Skype

Osallistujat Sanna Sinisalo, valtiovarainministeriö, puheenjohtaja
Markus Rahkola, valtiovarainministeriö, varapuheenjohtajaSihteeristö: Emilia Ojala, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Walteri Heino, valtiovarainministeriö

Paikalla:

Marjukka Saarijärvi, valtiovarainministeriö

Tapani Sainio, opetus- ja kulttuuriministeriö

Mikael Åkermarck, liikenne- ja viestintäministeriö

Mikko Joronen, Ihmisoikeuskeskus

Merja Heikkonen, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta
VANE

Raila Äijö, Kela

Jani Ruuskanen, Digi- ja väestötietovirasto

Hanna Menna, Suomen Kuntaliitto

Sanna-Maria Bertell, Elinkeinoelämän keskusliitto

Elina Kamppi, Finanssiala ry

Pirjo Pihlaja, Kirkkohallitus

Tapio Haanperä, Soste ry (Kehitysvammaliitto)

Juha Haapamäki, Tampereen kaupunki

Ilkka Siissalo, Helsingin yliopisto, yliopistojen edustaja

Iiro Nummela, Vammaisfoorumi ry (Näkövammaisten liitto)

Poissa:

Ethel Eriksson, Sipoon kunta

Tomi Voutilainen, valtiovarainministeriö

Sami Demirbas, oikeusministeriö

Merja Mustonen, sosiaali- ja terveysministeriö

Erikseen kutsuttuina:

Emilia Laitala, valtiovarainministeriö

Viena Rainio, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Eetu Komsu, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Niko Vainio, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:00.

2 Asialistan ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Liite: [Edellisen kokouksen pöytäkirja](#)

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

3 Saavutettavuusvalvontaan saapuneet ilmoitukset

Esittelijä: Viena Rainio, Esavi

Liite: [Saavutettavuusvalvontaan saapuneet ilmoitukset](#)

Etelä-Suomen aluehallintoviraston (Esavi) saavutettavuusvalvontaan saapui ajalla 23.9.2019–3.11.2020 yhteensä 78 ilmoitusta, joista siirtymäajan loppuun (22.9.2020) mennessä saapui 36 kappaletta. Ennen siirtymäajan loppumista saapuneista ilmoituksista Esavi oli toimivaltainen vain kolmen ilmoituksen kohdalla, ja 17 ei liittynyt saavutettavuuteen lainkaan. Esavi antoi keväällä 2020 myös yhden hallinnollisen ohjauksen. Syksyn 2020 aikana saapuneiden ilmoitusten määrä kasvoi merkittävästi. Ajalla 22.9.2020–3.11.2020 uusia ilmoituksia vastaanotettiin 42 kappaletta, joista kahdeksan kohdalla Esavi oli toimivaltainen. Syksyllä saapuneista ilmoituksista 30 ei liittynyt saavutettavuuteen lainkaan.

Keskusteltiin saapuneista ilmoituksista. Digipalvelulain siirtymäajoista ja niiden vaihteellisuudesta vaikuttaa yhä olevan epäselvyyttä, mihin saattaa osaltaan vaikuttaa epäselvä viestintä. Ilmoitusten joukossa oli myös huomattava osa sellaisia, joiden kohdalla Esavi ei ole toimivaltainen. Osasyynä tähän saattaa olla saavutettavuuden ymmärtäminen pelkkiä WCAG-kriteereitä laajemmin, sisältäen esim. kielelliset seikat ja yleisen käytettävyyden. Esavin saavutettavuusselosteissa hyvin löydettävissä olevat yhteystiedot johtanevat myös osaltaan laaja-alaisiin yhteydenottoihin digitaalisen palvelun yleiseen toimimattomuuteen liittyen. Esavi selvittää mahdollisuutta selventää saavutettavuusvaatimusten kriteereitä edelleen, sillä esim. yliopistosektorilla epäselvyyttä aiheuttavat ”sivuston” ja ”sisäiseen käyttöön tarkoitettun intranetin” määritelmät. Haasteita Esaville aiheuttavat nimettömät ilmoitukset, jotka eivät mahdollista yhteydenottoa ilmoittajaan, sekä suppeat ilmoitukset, jotka ovat usein monitulkintaisia.

Keskusteltiin myös laajemmin yhdenvertaisuudesta digitaalisten palvelujen tarjonnassa. Esavi on vastaanottanut kuusi ilmoitusta liittyen palvelun yleiseen ymmärrettävyyteen ja tehnyt yhteistyötä mm. yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa. Informaatiota ja tietoisuutta tulee lisätä esim. palveluntarjoajan velvollisuudesta tarjota käyttäjälle kohtuullista mukautusta.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

4 Digipalvelulain soveltamisalan koko ja otanta

Esittelijä: Eetu Komsu, Esavi

Liite: [Digipalvelulain soveltamisalan koko ja otanta](#)

Eetu Komsu esitteli saavutettavuusvalvonnan raportointiin liittyvä otantaa. Esavi on kerännyt eri tietolähteistä tietoja tällä hetkellä n. 50 000:sta organisaatiosta, joista suurin osa on viranomaisia ja erityisalojen yrityksiä sekä julkisoikeudellisia laitoksia. Esavin viranomaisille lähettämiin tietopyyntöihin valtionavustuksista vastaaminen on tällä hetkellä haastavaa, sillä tietoja ei löydy keskitetysti.

Tilanne on erityisen haastava useita avustuksia jakaville tahoille. Valvonta tullaan toteuttamaan parissa erässä: loppuvuodesta 2020 tämän hetken tiedoilla, ja toinen otos myöhemmin (komission määräysten mukaan ensimmäinen valvontajakso sijoittuu ajalle 2020–2021 ja toinen vuoteen 2022). Kuntien myöntämät avustukset puuttuvat vielä Esavin tietolähteistä resurssisyistä. Valvontatoimen kannalta on lupaavaa, että VM:n valtionavustusten kehittämishanke (ns. VA-digi-hanke, VADI) on laajenemassa myös valtioneuvostoon, vaikka tämän aikataulusta ei ole vielä tietoa. Esavin otoksessa huomioidaan komission ohjeistuksen mukaisesti hallinnon taso, maantieteellinen kohdennus ja toimiala (TOL2008-luokitus).

Keskusteltiin avustuksen myöntäjän näkökulmasta. Tietojen kerääminen on haastavaa, sillä tietoja ei ole totuttu kirjaamaan tähän käyttötarkoitukseen. Esim. OKM myönsi muutama vuosi sitten suuren määrän valtionavustusta: n. 13 000 kpl n. 1:n miljardin euron arvosta. Massasta on vaikea erotella ehdot täyttävät kohteet (yli 50% julkista rahaa saavat tai digitaalisen palvelun toteuttamiseen tarkoitettut avustukset), sillä avustusjärjestelmästä ei saa tätä tietoa automaattisesti ulos. Vuosittaisen tietopyynnön kohdalla olisi hyvä tietää sen ajankohta etukäteen. Pidemmällä tähtäimellä VM:n valtionavustusten kehittämishanke tarjoaa yhteisen tietojärjestelmän, mikä tulee parantamaan tilannetta.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

5 Videoiden saavutettavuus

Esittelijä: Emilia Ojala, Esavi
Liite: [Videoiden saavutettavuus](#)

Digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset koskevat myös julkaistuja videoita. Tästä poikkeuksen muodostavat suorat lähetykset, joita ei tallenneta verkkoon. Verkkoon tallennettavien suorien lähetysten saavutettavaksi tekemiseen on 14 päivän siirtymäaika videon julkaisun jälkeen. Tällä hetkellä digipalvelulakia tulkitaan niin, että videon voi julkaista noudattamatta saavutettavuusvaatimuksia sillä ehdolla, että video poistetaan 14 vuorokauden kuluttua. Tämä ei ole digipalvelulain tarkoitus. Vaikka videoiden saavutettavaksi tekeminen on työlästä, toivotaan, ettei digipalvelulakia tulkittaisi niin, ettei tallenteita jätetä katsottavaksi verkkoon lainkaan. Digipalvelulaki mahdollistaa myös tilapäisen vetoamisen kohtuuttomaan rasitteeseen, mikäli saavutettavuusvaatimusten noudattaminen on mahdotonta. Digipalvelulakiin sisältyy myös mm. opetuspoikkeus, joka mahdollistaa saavutettavuusvaatimuksista poikkeamisen rajatun ryhmän ja aineiston määräaikaisen käytön tapauksessa.

Keskusteltiin erilaisista keinoista videoiden saavutettavuuden lisäämiseksi. On huomattu, ettei pitkiä tallenteita katsota jälkikäteen, tai 14 päivän jälkeen katsojamäärät ovat hyvin pieniä. Lisäksi saavutettavaksi tekeminen on usein merkittävä kustannuserä. Toimijat joutuvat pohtimaan, mihin on tarkoituksenmukaista käyttää resursseja. Eri toimijoiden välillä toivotaan yhteistyötä esim. automaation osalta. Myös kustannusnäkökulmasta on hyvä pitää mielessä yhteiskehittämisen edut. Haasteista huolimatta digipalvelulain tulkinnassa on lähdettävä siitä, että lakia on tulkittava kaikille samalla tavalla, ja ratkaisuja haasteisiin tulee löytää. Digitaaliset palvelut on tarjottava jo lähtökohtaisesti saavutettavina kaikille. Saavutettavaksi tekemiseen on olemassa erilaisia työkaluja, kuten esim. joissakin kirjastoissa käytössä oleva puoliautomaattinen tekstityspalvelu, jota ihmiskääntäjä täydentää ennen julkaisua. Myös esim. Applen Clips-sovellus osaa tekstittää suomeksi. Esavi on myös katsonut kirjoitustulkin suoran lähetyksen aikana kirjoittamat tekstitykset riittäväksi.

Videoiden saavutettavuudesta tarvitaan edelleen selkokielistä ohjeistusta. Esimerkkinä hyvästä viestinnästä mainittiin Kirjastokaistan ja Celian käytännön ohjeet: <https://www.kirjastokaista.fi/videoiden-ja-podcastien-tekstitys-10-kaytannon-neuvoa/>.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

6 Tilannekatsaus esteettömyysdirektiivin valmistelun etenemisestä

Esittelijä: Markus Rahkola, VM

Huhtikuussa 2019 hyväksytyt esteettömyysdirektiivin säädökset tulee olla valmiina kansallisesti 28.6.2022. Ministeriöillä on tänään määräaika ilmoittaa sosiaali- ja terveysministeriölle (STM) oman hallinnonalansa lainsäädäntö, johon esteettömyysdirektiivi tulee vaikuttamaan. Direktiivi tulee olemaan soveltamisalaltaan ja valvonnan näkökulmasta iso paketti. STM tekee seuraavaksi esityksen etenemisestä. Valmistelusta ei toistaiseksi muuta tietoa.

Keskusteltiin asian valmistelusta ja koordinoinnista. Valmistelu on syytä koordinoita ja yhteensovittaa ministeriöiden kesken. Ministeriöiden vastuualueet nousevat hallinnonalan lainsäädännöstä. STM koordinoi aikanaan valmisteluvaihetta, mikä johti myös täytäntöönpanovastuun siirtymisen STM:lle, Asia mennee STM:ssä koordinoitavaksi ympäristö- ja toimintakykyosastolle (YTO). Toivotaan, että asia edistyy ripeästi.

Keskustelussa toivottiin, että pelkkien kuulemisten sijaan perustettaisiin laajapohjainen työryhmä, johon myös yksityinen sektori pääsisi mukaan. Valmisteluvaiheeseen sisällytettävistä organisaatioista ei osattu tässä vaiheessa vielä sanoa.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

7 Digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädännön soveltamisen ja edistämisen työryhmä

Esittelijä: Emilia Laitala, VM

Liite: [Lainsäädäntötyöryhmän esittely](#)

Digitalisaation edistämisen ohjelman (”Digiohjelma”) lainsäädännön soveltamisen ja edistämisen työryhmä on asetettu tukemaan Digiohjelman tavoitteiden toteuttamista. Työryhmän tehtävinä on Digiohjelman toimeenpanon edesauttamisen lisäksi valmistaa ja muodostaa digitaalista asiointia ja palvelujen kehittämistä ja käyttöä koskevia lainsäädännön soveltamissuosituksia, tunnistaa mahdollisia lainsäädännön kehittämistarpeita ja tehdä tähän liittyviä aloitteita sekä seurata lainsäädännön toimeenpanoa. Viimeiseen osa-alueeseen liittyy myös nykyisen digipalvelulain seurantaryhmän tehtävät. Digipalvelulain seurantaryhmän tehtävät päädyttiin sisällyttämään lainsäädäntötyöryhmään päällekkäisyyksien välttämiseksi. Jatkossa painopiste tulee olemaan digipalvelulain 2. luvussa, mutta myös saavutettavuusasioita voi tuoda tämän työryhmän käsiteltäväksi.

Keskusteltiin uuden työryhmän fokuksista erityisryhmien näkökulmasta. Keskustelussa esitettiin huoli saavutettavuusasioiden jäämisestä digipalvelujen kehittämisen näkökulman varjoon. Lainsäädäntötyöryhmän painotus tulee Digiohjelman tavoitteista, joissa keskitytään digipalvelujen kehittämisen ja tarjolle saattamisen lisäksi myös yhdenvertaisuuteen. Työryhmän työskentelyssä tullaan tasapainottelemaan digitalisaation edistämisen ja yhdenvertaisuuden näkökulmien välillä. Ryhmän asettamispäätöksessä mainitaan, että siinä tulee olemaan mahdollista asettaa tarpeen vaatiessa tarkempiin asiakokonaisuuksiin keskittyviä alatyöryhmiä.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

8 Seurantaryhmän päätös, arviointi ja yhteenvetoa

Esittelijät: Sanna Sinisalo, VM

Liite: [Loppukeskustelu ja arviointi](#)

Kokous oli lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta -seurantaryhmän viimeinen. Asettamispäätöksessä seurantaryhmän tehtäväksi määriteltiin digipalvelulain toimeenpanon seuranta, esteettömyysdirektiivin vaikutusten huomiointi, lainsäädäntömuutosten arviointi ja tarvittaessa valmistelusihteeristönä toimiminen. Seurantaryhmässä on käsitelty mm. Esavin saavutettavuusvalvonnan ajankohdaisia asioita, joista merkittävimpinä tuotoksina mm. saavutettavuusvaatimukset.fi-sivusto, e-Oppiva-koulutukset sekä esim. WCAG-kriteerien ja saapuneiden ilmoitusten läpikäynnit. Digipalvelulain 2. luvun osalta ollut ryhmän painopiste on ollut toimeenpanon etenemisessä sekä havaintojen ja nykytilanteen kartoituksessa. Näiden lisäksi ryhmässä on käsitelty mm. Digi- ja väestötietoviraston Suomidigi-materiaaleja ja e-Oppiva-koulutus lain 2. luvun osalta, viestintään liittyvää markkinointimateriaalia, uuden hallitusohjelman sisältöä ja esteettömyysdirektiivin valmistelua. On odotettavissa, että viestinnän merkitys aihepiirin ympärillä korostuu jatkossa.

Keskusteltiin seurantaryhmän merkityksestä ryhmän jäsenille. Esavin saavutettavuusvalvonnalle ryhmä on ollut tärkeä digipalvelulain soveltamisen näkökulmasta. Ryhmä on toiminut merkittävänä kanavana tiedon välittämiseen ja vastaanottamiseen. Kokouksissa käyty tärkeä keskustelu on ohjannut saavutettavuusvalvonnan toimintaa oikeaan suuntaan. Toisaalta, konkreettiset tulokset jäivät hiekan toivottua ohuemmiksi. Seurantaryhmän jäsenet pitivät ryhmää tärkeänä digipalvelulain toimeenpanon käyntiin saamiseksi. Ryhmän on koettu tukeneen toimijoita saavutettavuutta edistävien toimenpiteiden suuntaamisessa ja priorisoinnissa. Myös laaja-alaisuus ja substanssipainotteisuus saivat kiitosta. Etenkin yliopistojen ja kuntien näkemysten kuulemista pidettiin tärkeänä, kuten myös Esavin työn seuraamista lähietäisyydeltä. Finanssialalta toivottiin yhteydenpidon jatkumista Esavin kanssa vuodenvaihteen 2020–21 jälkeen, jolloin digipalvelulaki tulee myös siellä sovellettavaksi. Yhteistyö jatkuu varmasti matalalla kynnyksellä.

Keskustelussa tunnistettiin myös aiheita, joita ei ryhmässä ehditty käsittelemään, kuten hankinta-asioiden saavutettavuus. Ryhmän toimikausi olisi kenties voinut olla pidempikin, vaikka osuikin nyt hyvin yhteen syksyn 2020 saavutettavuusvaatimusten siirtymäajan kanssa.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

9 Muut asiat

- Webinaari videoiden tekstityksestä tulossa tammikuussa 2021
- Järjestökuuleminen 8.12.
- Kysely lain toimeenpanosta liikkeelle joulukuun alussa

Muut asiat merkittiin tiedoksi.

10 Seuraavat kokoukset

- Ei seuraavia kokouksia

11 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.

Liitteet

Jakelu Työryhmän jäsenet ja varajäsenet

Tiedoksi